

ЖИВОТ И ПРЕПИСКА СВЕТОГ ХИЈЕРОНИМА

Мирослава Мирковић, *Живот и иррејиска Светог Хијеронима*,
Српска књижевна задруга 618, Београд, 2000

Превођење светоотачке литературе код нас последњих година постаје све богатије и разноврсније. То значи да та врста духовног штива има све више читалаца у нашој средини. Све то говори о наглој и брзој духовној обнови и повратку предањској вери управо кроз списе и дела Светих отаца ране Цркве.

Мирослава Мирковић је умировљени професор; предавала је на катедри за стари век на Филозофском факултету у Београду; научној јавности, и код нас и у свету, добро је позната захваљујући својим радовима из историје Римског царства, радовима који су везани за наше географске просторе, а односе се, између осталог, на период раног хришћанства.

У свом последњем објављеном делу она се бави доста сложеном проблематиком везаном за личност и дело блаженог Јеронима († око 420. године). Тачније, блажени Јероним је једна од најзагонетнијих личности веома сложене црквене историје друге половине IV и почетка V века. Његово порекло, школовање, путовања, духовно образовање, доследан монашко-подвижнички живот, неактивност и неангажовање у текућим црквено-догматским споровима свога доба, чињеница да никада није постао епископ Цркве и да је добар део свог живота провео на Истоку — све су то чињенице које карактеришу Јеронима. Наш аутор свакако није теолог, и зато о Јерониму више говори са црквено-историјског аспекта, што јој је приступачније, мада јој нису непознати ни главни богословски правци тог доба. Она више разматра Јеронимову преписку, доноси његова заиста занимљива писма, као и неколико писама њему упућених, што свакако аналитички употпуњава Јеронимову биографију, односно житије. Истина, Јероним нема житије које су написали његови савременици. Изгледа да у свом добу није био довољно запажен ни примећен, да је био вредан, радан, није се уплитао у главне токове и теолошке сукобе, као ни у политичка збивања, чиме би свакако, као неки

његови савременици (Амвросије Милански, Августин, Јован Златоусти и други), скренуо на себе пажњу.

У науци, не само патристичкој, до сада није изричито решено питање места Јеронимовог рођења, односно питање где се оно тачно налази. То је Стридон, између Емоне (Љубљана) и Аквилеје (Градо у Италији) (стр. 23). Није ли можда Јероним био оптерећен својим ипак незнатним пореклом, чињеницом да су Готи разорили његово родно место у које он више никада није долазио. Највећи део његовог живота одвијао се у Риму, Тријери, Антиохији, Константинопољу, Јерусалиму, Витлејему, најпознатијим градским средиштима тог доба. Контакти са најпознатијим личностима били су његова свакодневица: папа Дамас и Сириције, Инокентије, Амвросије, Августин, Евагрије, епископ Јован Јерусалимски, Епифаније Кипарски, Павлин из Ноле, Руфин Аквилејски и многи други који су за њега добро знали и које је он знао. Најплоднији и најпродуктивнији део Јеронимовог живота одвијао се током његовог дугогодишњег боравка на Истоку: рад на преводу Светог писма (Вулгата), превођење дела Светих отаца са грчког на латински језик, писање оригиналних дела као што су тумачење Светог писма, житијни текстови, писање полемика, писама, о знаменитим људима и догађајима чији је савременик био. Можда би се (опет опасност од личног нахођења и опредељења) могла издвојити његова писма Еустохији, Маркели, Павли, као и Надгробно слово (Епитафиј) Павли (Писма 22, 26, 30, 49, 108).

Мирослава Мирковић из обимне Јеронимове преписке доноси укупно 26 писама, и то: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 11, 15, 17, 19, 20, 22, 26, 30, 57, 58, 59, 67, 108, 110, 111, 112, 131, 133, 136 и 137. Направљен је добар избор, што свакако говори и о ауторовом опредељењу и личном укусу. Међутим, оно што се може приметити, у смислу замерке, али не на сам квалитет превода и избор текстова, јесте нешто што није спецификум само нашег аутора. Наиме, на овом примеру се лако може видети да код нас, мислим на српско говорно подручје, још увек не постоји доследна и јасна језичка стандардизација за поједине појмове који нам долазе из страних језика. Наиме, за нас који се бавимо православном хришћанском теологијом већ је донекле устаљена употреба неких теолошких назива и појмова. Не бисмо да и даље у нашој писаној јавној речи, посебно преведеној, правимо несметано пропусте следеће врсте: *Христџос* је већ одомаћено и зато неугодно звучи Христ;* град *Кесарија* у Палестини под утицајем западних језика пише се као Цезареја; *Амвросије Милански* је Амброзије, *Анасџасија* је Анастасија — зашто Атанасије није Атанасије? Ако је апостол *Павле*, зашто је Паулин, како преводи

* О томе видети, Епископ Атанасије (Јевтић), *Није Христџ него Христџос*, „Видослов“, 22 (2001), 111–117.

наш аутор, а не Павлин? Слично је и са женским именом Паула, а, по некој аналогiji, логично би било да буде *Павла* (стр. 98). Има ту и других појмова, као клерик уместо *клирик*, хијерархија уместо *јерархија*, Либаније уместо *Ливаније* (стр. 34); уместо *Теодорий* стоји Теодорет, Еусебије је уместо *Јевсевије* (стр. 185), Хиларије уместо *Иларије*, Грегорије уместо *Григорије*. Затим, неке латинске речи треба једноставно превести, у супротном код нас звуче доста грубо, као: *Хијероним је ординиран*, уместо јаснијег: *Јероним је рукојоложен* (стр. 70). (Додуше, Хрвати кажу: *Јероним је заређен*, што је тачнији, наравно буквални превод.) Зашто реч *ѵрофеѵ* не превести са *ѵро-рок*, кад је то неспорно јасно (стр. 76)? Нама доста чудно звучи Јошуа (стр. 104) за библијског *Исуса Навина* (како је превео Ђура Даничић, а тога се држи и Вук Караџић, чији превод Новог завета наш аутор више цени од савременог и тачнијег превода не само протођакона Емилијана Чарнића већ и Комисије Светог архијерејског синода). Исто тако, код нас није пракса да се библијске књиге Старог и Новог завета наводе у фуснотама испод основног текста, већ у самом тексту, и то по већ стандардизованим скраћеницама које се код нас одавно увелико користе. На пример, *Посланица Римљанима айосѵола Павла* — једноставније је само *Рим*, или *Јеванђеље ѿ Матеју* — само *Мт* (за скраћенице видети: *Црква календар Српске ѵправославне ѵаѵријарише за 1975. годину*, или: Р. Поповић, *Грчко-српски речник Новог завета*, Врњачка Бања, 1994, 7–9).

У сваком случају, без обзира на ове ситније примедбе, студија и дело што га је превела професор Мирослава Мирковић добро је дошло и од шеструког је значаја, пре свега за наше теологе, који сада имају већи подстицај да приступе и теологији блаженог Јеронима. Блажени Јероним је занимљив и важан: као библијски егзегета, преводилац Светог писма, преводилац источних црквених писаца са грчког на латински језик и као монах-подвижник.

Др Радомир В. Пойовић